Mr. sc. Dražen Tomić[1]
Prof. dr. sc. Marinko Đ. Učur[2]

OPĆI AUTONOMNI NORMATIVNI AKTI O SIGURNOSTI I ZAŠTITI ZDRAVLJA NA RADU U ACI d.d.

Pregledni rad / Review paper
UDK / UDC: 614.8
DOI: 10.51650/ezrvs.20.1-2.10
Primljeno / Received: 13/01/2026
Prihvaćeno / Accepted: 05/06/2026

Najveća hrvatska nautička tvrtka na Jadranu – Adriatic Croatia International Club za djelatnost marina d.d. Rijeka (u nastavku: ACI d.d.) – u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu (NN, br. 71/14, 118/14, 94/18 i 96/18) i drugim propisima uredila je općim autonomnim normativnim aktima pitanja i odnose sigurnosti te zaštite zdravlja na radu, odnosno „uvjete poslovanja poslodavca ... u poslovnoj domeni zaštite na radu." Prema odredbama Statuta ACI d.d., utvrđena je nadležnost (ovlast) Uprave Društva da autonomno uređuje navedene odnose. Otklanjanje opasnosti za zdravlje i život radnika poslodavac osigurava primjenom osnovnih, posebnih i priznatih pravila zaštite na radu. Sadržaj ovoga članka obuhvaća navođenje općih autonomnih normativnih akata u ACI d.d.-u te prikaz i analizu organizacije i provođenja zaštite na radu, osposobljavanja za rad na siguran način, poslova s posebnim uvjetima rada, sredstava rada i opasnih radnih tvari, uputa za siguran rad, informiranja, ozljeda na radu, zaštite posebnih kategorija radnika, prava i dužnosti radnika i poslodavca, njihovih povjerenika i ovlaštenika, radne i zaštitne odjeće i obuće radnika, odbora zaštite na radu, plana evakuacije i spašavanja te drugih pitanja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu.

Ključne riječi: *sigurnost na radu; zaštita na radu; opći autonomni normativni akti.*

1. Uvod

Sigurnost i zaštita na radu zahtijevaju propisivanje (uređivanje, normiranje), ostvarivanje (realiziranje) propisanoga te kontrolu i nadzor njegova ostvarivanja. To je područje odnosa koje zahtijeva što preciznije propisivanje organizacije, subjekata, postupanja i rokova te preventivnih mjera kako ne bi došlo do ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i drugih bolesti povezanih s radom. Također obuhvaća procjenu rizika na radu (na radnim mjestima, mjestima rada i u radnom okolišu), zahtjevnost rada s alatima, strojevima i uređajima, tehnološke procese u prostorima i prostorijama pod nadzorom poslodavca, zaštitu od buke i vibracija,

[1] Predavač, Veleučilište u Rijeci, Vukovarska 58, 51000 Rijeka, e-mail: drazen.tomic68@gmail.co
[2] Znanstveni savjetnik u trajnom zvanju, 51 000 Rijeka, Republika Hrvatska; e-mail: marinko.ucur051@gmail.com

higijenske uvjete, radnu i zaštitnu opremu, uvjete rada (u užem i širem smislu), radnu sposobnost, ispitivanja, osposobljavanje za rad, informiranje, sudjelovanje radnika, odgovornosti i drugo.

Sigurnost i zaštita zdravlja na radu zahtijevaju od poslodavca izradu elaborata procjene rizika na radu za svaki posao, svako radno mjesto, mjesto rada i radni okoliš. To je konkretan (precizan) autonomni akt koji mora biti „živ", ažuran i primjenjiv. Na taj se način osiguravaju sigurni uvjeti rada svakog radnika s alatima, uređajima i strojevima te sigurno odvijanje tehnološkog procesa, a poslodavcu se daje pravo zahtijevati od radnika izvršavanje rada na način kako je to precizirano ugovorom o radu. Istodobno se utvrđuje odgovornost radnika, ali i odgovornost poslodavca za cjelokupnu sigurnost i zaštitu zdravlja na radu.

U tom smislu navode se i analiziraju odredbe autonomnih općih normativnih akata o radnicima i poslodavcima kao osnovnim subjektima, ali i o drugim subjektima te njihovim pravima i obvezama u odnosima sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. To su Pravilnik o zaštiti na radu, Pravilnik o radnoj i zaštitnoj odjeći i obući radnika te Plan evakuacije i spašavanja u pojedinim organizacijskim jedinicama poslodavca.

2. Pravilnik o zaštiti na radu

Sigurnost i zaštita zdravlja na radu sastavni su dio proizvodnje. One su bitan i nezaobilazan element svakog procesa rada i obavljanja svake radne operacije. Odnose se na svakog radnika i svaku osobu na radu. Riječ je o prirodnim pravima (ljudskim pravima, pravima čovjeka) koja, na temelju univerzalnih, regionalnih i nacionalnih vrela prirodnih prava (prava čovjeka) te Ustava Republike Hrvatske, poslodavac mora autonomno urediti (regulirati), dosljedno i što potpunije ostvariti (realizirati) te štititi svako propisano pravo. Reguliranje, ostvarivanje i zaštita prava na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu čine cjelinu te ih kao takve treba tumačiti i ostvarivati (kao i strukturu pravne norme kroz hipotezu, dispoziciju i sankciju), budući da su međusobno uvjetovani i logički povezani.

Pravilnik o zaštiti na radu kod poslodavca konkretizira obveze poslodavca, mjere i sredstva, prvenstveno preventivne naravi, na radnim mjestima i mjestima rada, u skladu s djelatnošću koju poslodavac obavlja, uvažavajući dob, spol te radne i druge sposobnosti radnika (znanja i kvalifikacije, radno iskustvo, vještine i dr.). Ovaj opći autonomni normativni akt, uz sigurnost i zaštitu zdravlja na radu, svojim pravnim normama štiti dostojanstvo i druga osobna i neotuđiva prava radnika, što je danas sve potrebnije, zahtjevnije i složenije. Te pravne norme konkretno i neposredno obvezuju poslodavca (i druge subjekte) da radnicima, neovisno o trajanju radnog odnosa, osigura uvjete rada koji jamče njihov fizički i moralni integritet, omogućuju siguran rad i život te osiguravaju socijalnu i ekonomsku sigurnost i zaštitu od narušavanja njihova sveukupnog integriteta (Učur i sur., 2023; Rožman i Orešić, 2019; Učur, 2020).

Pravilnik o zaštiti na radu ACI d.d. Rijeka donijela je Uprava Društva. Tim se autonomnim normativnim aktom uređuju prava i obveze poslodavca i drugih subjekata u području zaštite na radu, na temelju Ustava Republike Hrvatske i Zakona o zaštiti na radu. Pravilnik sadrži i druge objektivne nomotehničke oznake te odredbe o njegovu vremenskom i prostornom važenju (dan donošenja i dan stupanja na snagu), a primjenjuje se „na svakoga tko po osnovi

ugovora o radu ili drugog ugovora u ovom Društvu obavlja rad...", uključujući radnike, volontere, učenike i studente, u skladu s posebnim propisima.

Sadržaj Pravilnika pregledan je i odgovara ovlasti adresanta (donositelja propisa) da uređuje ove odnose (Učur, 2007; Učur, 2005):

- organizacija uređivanja i provođenja zaštite na radu;
- osobe odgovorne za zaštitu na radu: Uprava Društva, ovlaštenici, stručnjak zaštite na radu, odbor za zaštitu na radu i povjerenici radnika za zaštitu na radu;
- radnici;
- osposobljavanje radnika za zaštitu na radu;
- ovlaštenja u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu;
- poslovi s posebnim uvjetima rada;
- zaštita posebnih kategorija radnika;
- ispitivanje sredstava rada;
- korištenje sredstava rada i osobnih zaštitnih sredstava;
- evakuacija i spašavanje;
- povjerenik radnika za zaštitu na radu;
- pružanje prve pomoći;
- zaštita nepušača;
- zabrana unošenja i uzimanja alkohola i drugih opojnih sredstava;
- prava, obveze i odgovornosti radnika;
- djelatnosti u vezi sa zaštitom na radu (obrazovanje i osposobljavanje iz zaštite na radu, služba medicine rada);
- nadzor;
- isprave, dokumentacija, evidencije i izvještaji;
- druge odredbe.

Može se zaključiti da je poštovan i propisani postupak donošenja ovoga Pravilnika kao objektivna nomotehnička pretpostavka njegove valjanosti.

2.1. Organizacija uređivanja i provođenja zaštite na radu

Nadzor i praćenje svih poslova zaštite na radu poslodavac obavlja „putem osoba odgovornih za zaštitu na radu," odnosno putem „stručnih (ovlaštenih) osoba koje za poslodavca obavljaju te poslove" (odbor za zaštitu na radu, ovlaštenici poslodavca i povjerenici radnika za zaštitu na radu). Poslove ispitivanja poslodavac povjerava trgovačkom društvu „ovlaštenom za obavljanje poslova iz zaštite na radu."

Uprava Društva „osigurava uređivanje i provođenje zaštite na radu, suglasno propisima ..." donošenjem općih akata, planova i programa mjera zaštite na radu, odlučivanjem o financiranju, ugovaranjem usluga medicine rada i drugih stručnih usluga te donošenjem odluka o provedbi propisa iz područja zaštite na radu (Pravilnik o zaštiti na radu ACI d.d.; Zakon o zaštiti na radu; Zakon o radu; Statut ACI d.d.; Kolektivni ugovor za ACI d.d.).

Ovlaštenici poslodavca za provođenje mjera zaštite na radu odgovorni su neposrednom rukovoditelju, odnosno Upravi Društva. Oni u okviru „neposredne kontrole" osiguravaju provedbu radnji i postupaka propisanih odredbama članka 13. Pravilnika o zaštiti na radu te prava i dužnosti utvrđenih u 17 točaka, kao i odredbama članka 29. istoga Pravilnika.

„Stručnjak zaštite na radu obavlja poslove unutarnjeg nadzora nad provođenjem pravila zaštite na radu" i „odgovara neposredno rukovoditelju, tj. Upravi Društva." Odredbama članka 15. Pravilnika propisani su poslovi stručnjaka zaštite na radu, odnosno njegovih devet (9) ovlasti i poslova.

Uprava Društva odlukom imenuje članove odbora za zaštitu na radu s mandatom od četiri godine. Uz poslodavca (njegova ovlaštenika), članovi odbora su stručnjak zaštite na radu, koordinator povjerenika zaštite na radu i liječnik specijalist medicine rada. Poslovi odbora obuhvaćaju nadzor nad organizacijom i primjenom pravila zaštite na radu, obavljanje poslova u području zaštite na radu, obavještavanje i osposobljavanje radnika te prevenciju rizika i druga pitanja u vezi sa sigurnošću i zaštitom zdravlja na radu.

Pravilnikom o zaštiti na radu precizno su propisana prava i dužnosti povjerenika radnika, koji „je obvezan štititi interese radnika na području zaštite na radu te pratiti primjenu pravila, mjera, postupaka i aktivnosti zaštite na radu" (Pravilnik o zaštiti na radu, čl. 18).

2.2. Radnici, osposobljavanje i obavijesti o zaštiti na radu

Svrha svih mjera i sredstava u organizaciji i provođenju sigurnosti i zaštite zdravlja na radu jest spriječiti ozljede na radu, profesionalne bolesti i druge bolesti povezane s radom. Stoga se od radnika očekuje da izvršava svoje dužnosti te da „obavlja poslove s dužnom pozornošću, sukladno propisima i ugovoru o radu, uputama za korištenje sredstava i osobnih zaštitnih sredstava, kao i uputama za rad na siguran način." To bi trebalo osigurati osposobljavanje iz zaštite na radu „prije početka rada, kod promjena u radnom postupku, kod uvođenja nove radne opreme ili njezine promjene, kod uvođenja nove tehnologije, na novim poslovima (radnom mjestu) te kod utvrđenog oštećenja zdravlja radnika uzrokovanog opasnostima, štetnostima ili naporima na radu."

Obvezu osposobljavanja imaju radnici utvrđeni procjenom rizika, poslodavci iz područja zaštite na radu, ovlaštenici poslodavca, povjerenici radnika, radnici osposobljeni za pružanje prve pomoći te „svi radnici po programu za gašenje požara." To se utvrđuje planom osposobljavanja kojim se određuju oblici osposobljavanja, njegov naziv, način provjere i druga pitanja uređena programom osposobljavanja za rad na siguran način.

Poslodavac ima ovlasti (dužnosti) davati radnicima obavijesti, uključujući i pisane upute, „o svim opasnostima i štetnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje ... a u vezi s obavljanjem poslova." To se odnosi i na „vrstu, raspored i postavljanje znakova sigurnosti i ... uputa ...".

2.3. Poslovi s posebnim uvjetima rada

Poslovi s posebnim uvjetima rada regulirani su Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada, kojim je utvrđeno 56 različitih poslova koje mogu obavljati samo radnici koji ispunjavaju propisane posebne uvjete (Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada).

Poslodavac, sukladno Pravilniku o zaštiti na radu u ACI d.d., poslove s posebnim uvjetima rada utvrđuje procjenom rizika. Na navedene poslove radnik može biti raspoređen tek kada poslodavac utvrdi da, uz opće uvjete, ispunjava i posebne uvjete utvrđene procjenom rizika te navedenim Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada, u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu. Posebno se utvrđuje zdravstvena sposobnost, a liječnik specijalist medicine rada liječničkom svjedodžbom (uvjerenjem) utvrđuje ispunjava li radnik te uvjete. Nadzor nad navedenim provodi ovlaštenik poslodavca i/ili Uprava Društva. „Poslodavac je dužan osigurati periodične preglede radnika koji rade na poslovima s posebnim uvjetima rada."

Posebni uvjeti rada odnose se na dob, spol, stručne sposobnosti te zdravstveno, tjelesno i psihičko stanje, odnosno psihofizičke sposobnosti. Takvi se poslovi ne mogu obavljati na izdvojenim mjestima rada.

2.4. Zaštita posebnih kategorija radnika

U skladu s odredbama članaka 37. do 40. Zakona o zaštiti na radu, poslodavac ovim pravilnikom potvrđuje obveze iz toga Zakona te je dužan osobito osigurati zaštitu na radu za posebno osjetljive skupine radnika, i to: maloljetne radnike, trudne radnice, radnice koje su nedavno rodile, radnice koje doje, radnike oboljele od profesionalnih bolesti te radnike kod kojih je utvrđena smanjena ili preostala radna sposobnost ili postoji neposredni rizik od njezina smanjenja.

2.5. Sredstva rada i osobna zaštitna sredstva

Sredstva rada su: građevine namijenjene za rad s pripadajućim instalacijama, uređajima i opremom, prometna sredstva i radna oprema. Poslodavac je obvezan osigurati da su mjesta rada koja se koriste u svakom trenutku sigurna, održavana, prilagođena za rad i u ispravnom stanju, u skladu s pravilima zaštite na radu. Poslodavac je dužan obustaviti rad u građevinama namijenjenima za rad u kojima nastanu promjene zbog kojih postoji opasnost za sigurnost i zdravlje radnika.

Poslodavac je obvezan osigurati da sredstva rada i osobna zaštitna oprema u uporabi budu u svakom trenutku sigurna, održavana, prilagođena za rad i u ispravnom stanju te da se koriste u skladu s pravilima zaštite na radu, tehničkim propisima i uputama proizvođača, tako da tijekom rada ne ugrožavaju radnika. Ako na njima nastanu promjene zbog kojih postoji rizik za sigurnost radnika, poslodavac ih je dužan isključiti iz uporabe.

Osobna zaštitna oprema mora se koristiti na radu. Ispitivanje ispravnosti obavlja stručno trgovačko društvo ovlašteno za obavljanje poslova iz zaštite na radu. Neispravna sredstva isključuju se iz uporabe i obilježavaju te se o tome obavještavaju svi radnici marine, neposredni rukovoditelji, stručnjak zaštite na radu i Uprava Društva.

U skladu s procjenom rizika mora se koristiti propisana osobna zaštitna oprema (uz naznaku sredstava i količina), a osigurava je ovlaštenik poslodavca i stručnjak zaštite na radu. Nabavu provodi Odsjek nabave u Upravi Društva. Radniku se pri zaduženju opreme daju i upute o njezinu korištenju. Upute moraju biti na hrvatskom jeziku. Radnik može koristiti sredstvo samo ako je zaduženo; ne smije ga popravljati te ga mora čuvati, održavati i koristiti isključivo na radu. Popis radnih mjesta i opreme utvrđuje se procjenom rizika.

2.6. Evakuacija i spašavanje

U odredbama članaka 49. i 50. Pravilnika uređuje se pitanje evakuacije i spašavanja radnika „i ostalih osoba ako se zateknu u prostorijama i prostorima poslodavca ... u skladu s planom evakuacije i spašavanja u slučaju prirodnih katastrofa, elementarnih nepogoda, tehnoloških katastrofa, akcidenata, ratne opasnosti, terorističkih akcidenata, požara, poplava i drugih pojava koje mogu ugroziti živote i zdravlje radnika i drugih osoba."

Obvezu iz Zakona o zaštiti na radu da poslodavac autonomnim općim aktima utvrdi mjere koje se provode u slučaju iznenadnih (nepredviđenih) događaja u ACI d.d. poslodavac, pored navedenih odredbi Pravilnika, uređuje Planom evakuacije i spašavanja u marinama. Plan donosi Uprava Društva, na temelju ovlasti (nadležnosti) iz Statuta Društva. Plan je izrađen u tekstualnom i grafičkom dijelu. Tekstualni dio sadrži: objekt (opis, naziv, mjesto, telefon, broj osoba, vrsta objekta, namjena, pomoćni prostori, iznenadni događaji), unutarnje i vanjske izvore opasnosti, uvjete za spašavanje (opće i posebne uvjete), mjere, sredstva i opremu, način ažuriranja plana te druge elemente (Plan evakuacije i spašavanja za ACI marina, 2015). Evakuacija podrazumijeva unaprijed utvrđen i organiziran način napuštanja radnih i drugih prostora i prostorija prije nego što nastupi opasnost od događaja, ako ga je moguće unaprijed predvidjeti... Spašavanje podrazumijeva organizirano pružanje pomoći osobama u ugroženim prostorima i prostorijama koje ne mogu same napustiti ugroženi objekt, a da pritom ne ugroze svoj život, te pružanje pomoći ozlijeđenim osobama i otklanjanje nastalih opasnosti.

2.7. Pružanje prve pomoći i druga zaštita

Za pružanje prve pomoći „do pružanja hitne medicinske pomoći ili do prijema osobe u zdravstvenu ustanovu" zadužene su osposobljene osobe koje su „obvezne organizirati i osigurati pružanje prve pomoći uz obvezno omogućavanje postupanja javne službe...".

„Broj osposobljenih i imenovanih radnika za pružanje prve pomoći mora odgovarati broju lokacija poslodavca, smjenskom radu te drugim organizacijskim okolnostima kod poslodavca. Poslodavac radnike za pružanje prve pomoći imenuje pisanom odlukom." (članak 53. Pravilnika). Pravilnik o zaštiti na radu propisuje;

- na svakom radilištu i radnim prostorijama „gdje istodobno radi dva do pedeset radnika, najmanje jedan radnik, a na svakih sljedećih pedeset radnika, još po jedan, mora biti osposobljen za pružanje prve pomoći";
- poslodavac ili ovlaštenik poslodavca mora navedenim osobama osigurati „opremu za pružanje prve pomoći..."uvijek dostupnu, označenu i zaštićenu od neovlaštenog korištenja";

- ovlaštenim radnicima daje se ormarić prve pomoći s potrebnim sanitetskim materijalom, a na ormariću trebaju biti istaknute informacije: broj 192, telefon DUZS-e, 195 (broj spašavanja na moru), brojevi hitne pomoći, vatrogasne postrojbe, policije, inspektora zaštite na radu, inspektora rada te osoba za pružanje prve pomoći.
- U slučaju ozljede na radu, teške ozljede ili smrtne ozljede, potrebno je obavijestiti radnika za pružanje prve pomoći, ovlaštenika – direktora marine, stručnjaka zaštite na radu i Upravu d.d. te nadležno inspekcijsko tijelo, kao i zabilježiti mjesto događaja te poduzete mjere, i to taksativno propisane Pravilnikom (ukloniti izvore opasnosti, evakuirati radnike, organizirati pružanje prve pomoći, pozvati hitnu medicinsku pomoć te o svemu obavijestiti Upravu d.d. i stručnjaka zaštite na radu).

U cilju zaštite nepušača „zabranjeno je pušenje u svim zatvorenim prostorijama Društva" (članak 60. Pravilnika). Zabranjen je dolazak na posao pod utjecajem opijata te unošenje i konzumiranje alkohola i drugih opojnih sredstava na radnom mjestu i unutar poslovnog područja poslodavca. Kontrolu u tom smislu provodi ovlaštenik poslodavca, a svaki radnik dužan je prijaviti „bilo kojeg radnika ... u alkoholiziranom stanju ili pod utjecajem opojnih sredstava..." Radnik je također „dužan pristupiti testu za utvrđivanje alkoholiziranosti, odnosno prisutnosti opojnih sredstava u organizmu..." Propisan je postupak utvrđivanja alkoholiziranosti i/ili prisutnosti opojnih sredstava, a radnik koji odbije provjeru smatra se da je pod utjecajem alkohola, uz davanje potpisane izjave. Provjera se može obavljati nenajavljeno te i u slučaju nesreće na radu. Provođenje testiranja i rezultat unose se u zapisnik propisanog sadržaja (naveden i u „Prilogu" Pravilnika o zaštiti na radu).

3. Radnici i radnički povjerenik u zaštiti na radu

Odredbama Glave IV. „Prava, obveze i odgovornosti radnika" (članci 64.–68.) te odredbama članaka 51. i 52. (povjerenik radnika za zaštitu na radu), uz pozivanje na Zakon o zaštiti na radu, uređena su prava (autonomna „prilagođena"), dužnosti, prekršaji i odgovornosti radnika, kao i izbor te druga pitanja povjerenika radnika za zaštitu na radu.

Prava radnika u zaštiti na radu po ovom Pravilniku su:

- da ih poslodavac (ovlaštenik) prije raspoređivanja na rad upozna s poslovima, opasnostima, mjerama zaštite i uvjetima rada;
- da ih poslodavac upozna s bitnim promjenama;
- da ih poslodavac upozna s mjestima s posebnim uvjetima rada te s posebnim opasnostima, mjerama i posebnim uvjetima;
- da radne prostorije i mjesta rada te korištena sredstva budu u ispravnom stanju;
- da budu opskrbljeni odgovarajućim, prikladnim i ispravnim zaštitnim sredstvima;
- da ne budu raspoređeni na poslove (osobito mladež i žene) koji mogu štetno djelovati na njihov život i zdravlje;
- da im poslodavac osigura potrebne i propisane zdravstvene preglede;
- da odbiju raditi ako radno mjesto nije sigurno te da budu obaviješteni o svim promjenama u radnom procesu koje utječu na njihovu sigurnost i zdravlje.

Dužnosti radnika odnose se na stručan, predan i ugovoren rad u vrijeme i na način koji odredi poslodavac te „po pravilima struke", uz obavljanje rada na siguran način za sebe, sredstva rada i druge radnike (osobe), uz stalnu upućenost u tehnološki proces i mjere zaštite na radu. Naglašena je dužnost korištenja sredstava i opreme na pravilan i namjenski način, obveza upoznavanja poslodavca sa stanjem vlastitoga zdravlja i smetnjama u radu, obveza sudjelovanja u osposobljavanju iz područja zaštite na radu te druge srodne obveze.

Protupravna postupanja radnika u provedbi mjera u vezi sa sigurnošću i zaštitom zdravlja na radu, prema Pravilniku, kvalificiraju se kao prekršaji (članak 66.) za koje radnik odgovara sukladno kaznenim odredbama Zakona o zaštiti na radu te kao povrede radne obveze, sukladno Zakonu o radu (Zakon o radu).

Radnički povjerenik za zaštitu na radu dio je demokratskog sustava participacije radnika u upravljanju kod poslodavca u pitanjima sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. On ima posebno mjesto i ulogu kao subjekt koji izravno ostvaruje ovlasti utvrđene izvorima prava, uključujući konvencije Međunarodne organizacije rada (MOR), direktive Europske unije, nacionalno zakonodavstvo koje se odnosi na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu te autonomne opće normativne akte u tim odnosima (Konvencija MOR-a br. 135; Direktiva EU 89/391).

Izbor radničkog povjerenika provodi se na isti način kao i izbor radničkog vijeća, u skladu s odredbama Zakona o radu. Povjerenik je predstavnik radnika. Ima nezamjenjivu ulogu i funkciju u sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu, osobito u reguliranju, ostvarivanju i nadzoru tih mjera. Povjerenik predstavlja sve radnike. Član je odbora za zaštitu na radu kod poslodavca, a njegov mandat traje četiri godine.

„Bez obzira na broj radnika povjerenik može biti izabran svugdje gdje to zahtijevaju uvjeti rada (povećana opasnost za sigurnost i zdravlje radnika, rad na izdvojenim mjestima) – (članak 52. Pravilnika). Prava i obveze povjerenika radnika za zaštitu na radu uređena su Zakonom o zaštitu na radu i brojnim podzakonskim (provedbenim) propisima, a Kolektivnim ugovorom mogu se urediti i druga pitanja.

4. Neke djelatnosti izravno povezane sa zaštitom na radu

U odredbama Glave V. „Djelatnosti u svezi zaštite na radu" Pravilnik o zaštiti na radu uređuje: obrazovanje i osposobljavanje iz zaštite na radu (članak 69.) te službu medicine rada (članci 70.-72.).

Za prekvalifikaciju, osposobljavanje i usavršavanje „za obavljanje određenih poslova" izrađuju se programi koji obuhvaćaju i posebne sadržaje iz područja zaštite na radu.

Osposobljavanje za rad na siguran način pravo je i obveza radnika, ali i posebna obveza poslodavca, na temelju procjene rizika (prije početka rada, kod promjene radnog mjesta te kod promjene zdravstvenog stanja radnika). Program osposobljavanja sastoji se od teorijskog i praktičnog dijela.

Zakon o zaštiti na radu uređuje uvjete i način obveznog osposobljavanja i usavršavanja poslodavca, ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu.

„Poslodavac je obvezan osigurati radnicima uslugu medicine rada kako bi se osigurao zdravstveni nadzor primjeren opasnostima, štetnostima i naporima tijekom rada, u svrhu

očuvanja zdravlja radnika", sve u skladu s „propisima o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju", na temelju ugovora sa zdravstvenim ustanovama, odnosno sa specijalistom medicine rada u privatnoj praksi.

„Poslodavac, njegov ovlaštenik te radnici i njihov povjerenik dužni su izvijestiti specijalista medicine rada o svim činjenicama na mjestu rada i u radnom okolišu za koje znaju ili pretpostavljaju da se mogu nepovoljno odraziti na zdravlje radnika."

Specijalist medicine rada član je odbora za zaštitu na radu kod poslodavca.

5. Nadzor

„Nadzor nad provođenjem poslova zaštite na radu obavlja se na temelju Zakona o zaštiti na radu, a unutarnji nadzor nad primjenom pravila zaštite na radu obavlja se sukladno odredbama ovoga Pravilnika (članak 73.).

Prema Zakonu o zaštiti na radu upravni nadzor obavlja ministarstvo nadležno za rad, a u području zdravstvene zaštite ministarstvo nadležno za zdravstvo. Inspekcijski nadzor obavlja Državni inspektorat."

6. Isprave, evidencije i izvještaji

U Upravi Društva ovlaštenik poslodavca i odgovorne osobe za zaštitu na radu vode te u svakoj poslovnoj jedinici obvezno vode sljedeće evidencije: radnička osposobljenost za rad na siguran način (EK-1), liječnički pregledi radnika raspoređenih na poslove s posebnim uvjetima rada (EK-2), ozljede na radu i profesionalne bolesti (EK-3), izvršena ispitivanja sredstava rada (EK-4) te evidenciju o korištenju osobnih zaštitnih sredstava (članak 74. Pravilnika o zaštiti na radu ACI d.d.).

„Projektna dokumentacija, tehnička dokumentacija, procjena rizika, zapisnici, obavijesti, uvjerenja, svjedodžbe, stručna mišljenja, izvještaji i drugi dokumenti na temelju kojih se utvrđuje stanje zaštite na radu i primjena pravila zaštite na radu pohranjuju se kod direktora marine (ovlaštenika poslodavca) te u Upravi Društva (preslike)" (članci 6. i 7. Pravilnika o zaštiti na radu ACI d.d.). U tom smislu poslodavac može i drugim autonomnim aktima, u skladu s propisima, urediti i druga pitanja o ispravama i evidencijama, uključujući njihovo čuvanje i vođenje, dostupnost radnicima, sindikatima, subjektima u zaštiti na radu, a posebno trećim osobama.

7. Zaključak i preporuke

Pravilnikom o zaštiti na radu ACI d.d. utvrđuje se, u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu, da je zaštita na radu sastavni dio proizvodnje i uvjeta poslovanja poslodavca u području zaštite na radu. „Otklanjanje opasnosti za život i zdravlje radnika i drugih osoba na radu poslodavac osigurava i primjenom pravila poslovnog ponašanja u vezi sa zaštitom od požara, postupcima gašenja požara te evakuacije i spašavanja."

Kolektivni ugovor za ACI d.d. sadrži posebne odredbe o zaštiti života, zdravlja i privatnosti radnika te zaštiti dostojanstva radnika (članci 45.–48.), naglašavajući održavanje marina, uređaja, opreme, alata i mjesta rada, mjere zaštite, prevenciju, obavještavanje i osposobljavanje

radnika za rad na siguran način, prava i obveze subjekata radnog odnosa, povjerenika radnika za zaštitu na radu te druga pitanja.

Procjena rizika sadrži analizu poslova za sva radna mjesta u svakoj organizacijskoj jedinici – marini, s podacima o poslodavcu, objektima, ovlaštenicima poslodavca za zaštitu na radu, povjerenicima radnika, medicini rada, odboru za zaštitu na radu, mjestima rada, organizaciji poslova (opasnosti, štetnosti i dr.) te drugim relevantnim elementima.

Autonomnu regulativu sigurnosti i zaštite na radu ACI d.d. dopunjuju opći akti o zaštiti od požara, planovi evakuacije i spašavanja za svaku organizacijsku jedinicu – marinu, dokumenti Odbora za zaštitu na radu i drugi akti.

Norme propisa o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu štite dostojanstvo radnika te njegova druga osobna i neotuđiva prava, odnosno njegov sveukupni integritet.

Poslodavac je ispunio obveze iz Zakona o zaštiti na radu te uredio pitanja i odnose u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, uvažavajući sve objektivne nomotehničke pretpostavke za izradu pravnih propisa. Autonomni opći normativni akti navedeni u ovom radu, stupanjem na snagu i primjenom, čine dio jedinstvenog sustava pravnog poretka Republike Hrvatske.

Međutim, ostaju otvorena pitanja vezana uz kontinuiranu prilagodbu procjene rizika novim tehnološkim izazovima u nautičkom turizmu. Preporučuje se češća revizija Plana evakuacije i spašavanja te intenzivnija edukacija radnika o specifičnim opasnostima u marinskom okruženju, poput rada na visini i rada na vodi. Sigurnost se može podići na višu razinu uvođenjem digitalnih sustava za praćenje ispravnosti opreme u stvarnom vremenu i jačanjem uloge Odbora za zaštitu na radu u preventivnim aktivnostima. Daljnji rad treba usmjeriti na ujednačavanje standarda zaštite u svim marinama sustava, uz uvažavanje lokalnih specifičnosti svake lokacije.

LITERATURA

1. Direktiva EU 89/391 o sigurnosti i zdravlju na radu, SL.L. 183 od 29.06.1989.
2. Kolektivni ugovor za ACI d.d. Rijeka, 2019-2023.
3. Konvencija MOR-a br. 135 (1971) o zaštiti radničkih predstavnika, NN 5/2000.
4. Plan evakuacije i spašavanja za ACI marina, ACI d.d., 2015.
5. Pravilnik o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik, NN 89/15.
6. Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada, NN 5/83.
7. Pravilnik o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu trudnih radnica, radnice koje su nedavno rodila i radnice koje doje, NN 91/15.
8. Pravilnik o zaštiti na radu ACI d.d., Rijeka, 2019-2023.
9. Rožman, K. i Orešić, H. (2019). Pravilnici poslodavca. Zagreb: Radno pravo.
10. Statut ACI d.d. Rijeka (29.08.2023).
11. Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 76/10, 5/14.
12. Učur, M. (2005). Osnove prava i zakonodavstva sigurnosti. Rijeka: Veleučilište u Rijeci.

13. Učur, M. (2007). Nomotehnika u radnom pravu i pravu zaštite na radu. Rijeka: Veleučilište u Rijeci.
14. Učur, M. (2019). Ogledni primjer pravilnika o zaštiti na radu. Zagreb: Radno pravo.
15. Učur, M. (2020). Ogledni primjer Pravilnika o zaštiti na radu. Zagreb: Radno pravo 6/10.
16. Učur, M. (2024). Vrela međunarodnog prava sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Rijeka: Libertin naklada.
17. Učur, M., Kovač, C., Šijaković, A. i Krišto, I. (2023). Osnove prava i zakonodavstva zaštite zdravlja i sigurnosti na radu. Zagreb: ZIRS.
18. Zakon o radu, NN 93/14, 127/17, 98/19, 159/22, 46/23, 64/23.
19. Zakon o zaštiti na radu, NN 71/14, 118/14, 92/18, 94/18, 95/18, 96/18.

Summary

General autonomous normative acts on occupational health and safety in ACI d.d.

The largest Croatian nautical company on the Adriatic – Adriatic Croatia International Club, marina company Ltd., Rijeka (hereinafter: ACI Ltd.) – in accordance with the Occupational Safety and Health Act (Official Gazette No. 71/14, 118/14, 94/18 and 96/18) and other regulations, has regulated issues and relations concerning occupational safety and health through general autonomous normative acts, i.e. the "working conditions of the employer ... within the occupational safety and health domain". Pursuant to the provisions of the Statute of ACI Ltd., the competence (authority) of the Management Board of the Company has been established to autonomously regulate the said relations. "The elimination of risks to the health and life of workers is ensured by the employer through the application of basic, special and recognized occupational safety and health rules." The content of this article includes the listing of general autonomous normative acts in ACI Ltd., as well as a presentation and analysis of the organization and implementation of occupational safety and health, training for safe work, jobs with special working conditions, work equipment and hazardous substances, instructions for safe work, information provision, occupational injuries, protection of specific categories of workers, rights and obligations of workers and employers, their representatives and authorized persons, workers' protective clothing and footwear, the occupational safety and health committee, evacuation and rescue plans, and other occupational safety and health issues.

Keywords: *occupational safety; occupational health and safety; general autonomous normative acts.*

Autorska prava: ©2026 Autori. Ovaj rad objavljen je u otvorenom pristupu pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno 4.0 međunarodna.

Copyright: ©2026 The Authors. Open Access: The work is licensed under a Creative Commons Attribution- NonCommercial 4.0. International License.